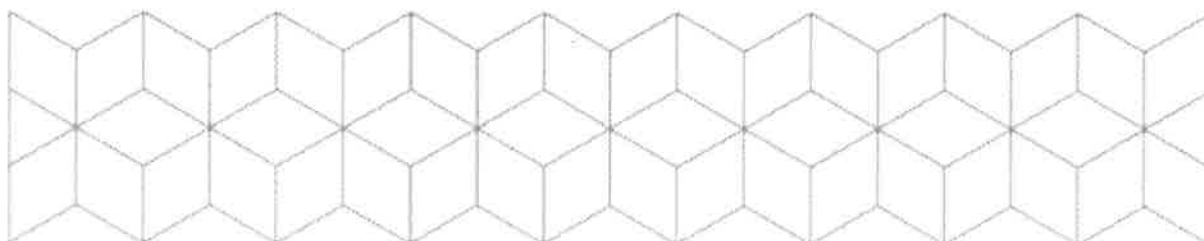

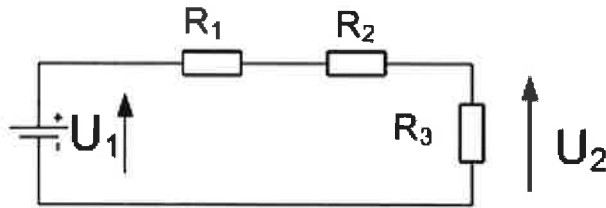
EKSAMEN

Emnekode: ITD12011	Emnenavn: Fysikk og kjemi Ny og utsatt eksamen
Dato: 5.1.18	Eksamenstid: 4 timer
Hjelpemidler: 4 sider (A4) (2 ark) med egne notater. Ikke-kommuniserende kalkulator. Gruppebesvarelse, som blir delt ut på eksamensdagen til de som <i>har fått den godkjent</i> .	Faglærer: Erling Strand
Om eksamensoppgaven og poengberegning: Oppgavesettet består av tittelside, 3 sider med oppgaver og 4 sider vedlegg, totalt 8 sider. Kontroller at oppgaven er komplett før du begynner å besvare spørsmålene. Oppgavesettet består av 3 oppgaver. Alle spørsmål på oppgavene skal besvares, og alle spørsmål teller likt til eksamen. Alle utregninger må tas med i besvarelsen! Noen formler finnes i vedlegg.	
Sensurfrist: 26.1.18	
Karakterene er tilgjengelige for studenter på Studentweb www.hiof.no/studentweb	

Oppgave 1

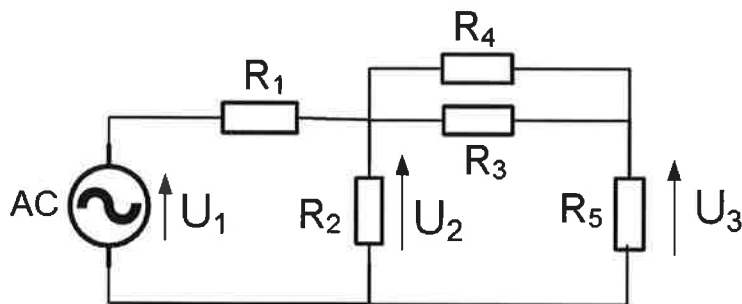
a) Gitt følgende krets:

$U_1 = 5,0 \text{ V}$, $R_1 = 820 \Omega$, $R_2 = 1,2 \text{ K}\Omega$ (1200Ω), og $R_3 = 3\text{K}3$ (3300Ω).

- 1) Hvor stor er strømmen I , som går igjennom motstandene?
- 2) Hvor stor er spenningen U_2 ?
- 3) Hvor stor er effekten i R_3 ?
- 4) Hvor stor energi blir utviklet i R_3 , hvis effekten er på i 1,0 minutt?
- 5) Anta at all denne energien (i oppgaven over) er varmeenergi Q , Hva blir temperaturen t_2 i R_3 , når effekten er på i 1,0 minutt? Anta at det brukes en motstand R_3 som veier $m=15,0 \text{ g}$ og med en spesifikk varmekapasitet $c=0,24 \text{ kJ/kg}\cdot\text{K}$. Temperaturen i motstanden, før strømmen blir satt på, er $t_1 = 20,00 \text{ }^\circ\text{C}$

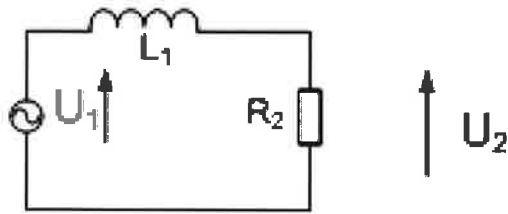
b) Gitt følgende krets:

Rms verdien av AC-spenningen $U_1 = 10,0 \text{ V}$, motstandene $R_1 = 1000 \Omega$ ($=1\text{K}$), $R_2 = 2200 \Omega$, $R_3 = 820 \Omega$, $R_4 = 1500 \Omega$ ($=1\text{K}5$), $R_5 = 2500 \Omega$ ($=2\text{K}5$).

- 1) Hvor stor er spenningen U_2 (rms verdien)?
- 2) Hvor stor er spenningen U_3 (rms verdien)?
- 3) Hvor stor er peak-to-peak verdien av U_1 (U_{1pp})?
- 4) Hvor stor er effekten i R_5 ?

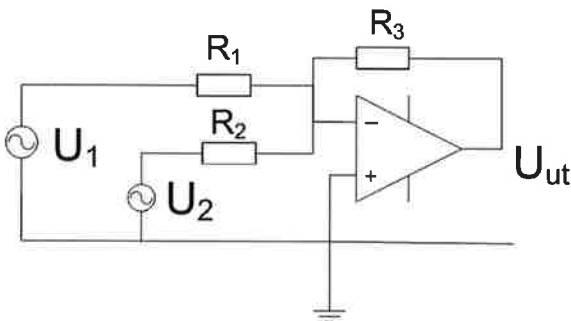
c) Gitt følgende krets:

- 1) Utled uttrykket for U_2/U_1 . Under utledningen skal du innføre grensefrekvensen f_G , som skal inngå i sluttsvaret?
- 2) Hva blir uttrykket for grensefrekvensen f_G i denne kretsen? Regn også ut hva grensefrekvensen blir i denne kretsen, hvis $R_2 = 5000 \Omega$ ($5,0 \text{ K}\Omega$) og $L_1 = 100 \mu\text{H}$ ($\mu=10^{-6}$)
- 3) Regn ut $20 \cdot \log_{10}(U_2/U_1)$ i figuren over, og tegn resultatet opp på et halvlogaritmisk papir. De skal minimum tegne kurven fra frekvensområdet $0,1 \cdot f_G$ til $10 \cdot f_G$. Bruk grensefrekvensen du brukte i oppgaven over. – Husk å skrive ditt kandidatnummer på det halvlogaritmiske papiret!
- 4) Hva blir uttrykket for fasen mellom U_2 og U_1 i figuren over?

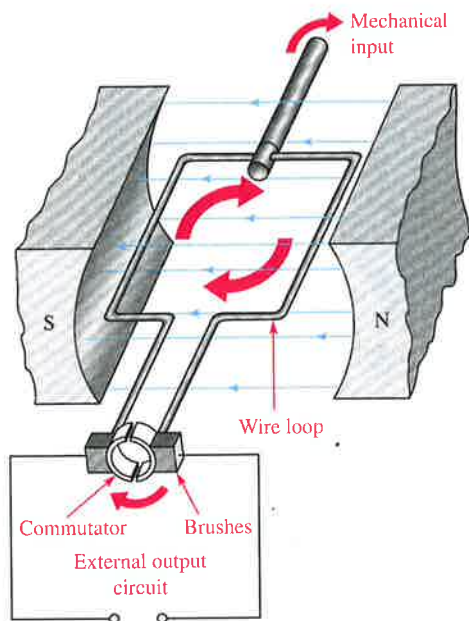
Oppgave 2

- a) Anta at du har en summasjons-forsterker, slik som vist i figuren under. Utled uttrykket for U_{ut} , som en funksjon av U_2 og U_1 .

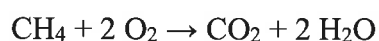
- b) Du skal lage en termometer, som måler temperaturen vha et Pt1000 element. Måleområdet er mellom $-10,0 \text{ }^\circ\text{C}$ til $+40,0 \text{ }^\circ\text{C}$. Det skal være et ubalansert system. Utgangen fra termometeren skal kobles til en ADC, som virker mellom $0,0 \text{ V}$ til $5,0 \text{ V}$. $0,0 \text{ V}$ ved temperaturen $-10,0 \text{ }^\circ\text{C}$ og $5,0 \text{ V}$ ved temperaturen $+40,0 \text{ }^\circ\text{C}$. Du må lage kretstegningen, og beregne alle komponent-verdiene. Målesystemet (termometeren) skal bestå av sensordelen, forsterkeren og sikkerhetskrets. Du skal altså ikke ha med LP filter denne gangen.

- c) Forklar virkemåten for en generator, og fortell hva som påvirker verdien på spenningen ut.

Oppgave 3

- a) Beskriv oppbyggingen av den periodiske tabellen. Ta også med «hovedgrupper», «sidegrupper» og «rader» i din forklaring. Hva er det som avgjør hvor i den periodiske tabellen et grunnstoff plasseres.
- b) Hva er formelvekten for CH_3OH (metanol)?
- c) Hvor stor masse har et mol CH_3OH (metanol)?
- d) Hvor stor prosentdel O (oksygen) er det i CH_3OH (metanol)?
- e) Anta at metan forbrenner. Hvor mye (hvilken masse) CO_2 blir dannet hvis 1 mol metan forbrenner? Gå ut fra denne balanserte reaksjonslikningen:

VEDLEGG

$$Q = c \cdot m \cdot \Delta t \quad \text{hvor } \Delta t = t_2 - t_1$$

$$U_{\text{ind}} = B \cdot l \cdot v$$

$$i_c = C \cdot \frac{du}{dt}$$

Reluktans: $R_m = \mathcal{R} = \frac{l}{\mu_r \mu_0 A}$ hvor $\mu_0 = 4 \cdot \pi \cdot 10^{-7} \text{ H/m}$, l er lengden, A er arealet og μ_r er relativ permeabilitet

Areal av en sirkel: $\pi \cdot r^2$

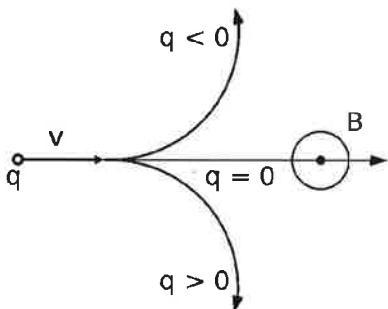
Omkrets av en sirkel: $2 \cdot \pi \cdot r$

Magnetomotorisk spenning eller magnetomotorisk kraft: $F_m = N \cdot I$

Magnetisk fluks: $\phi = \frac{F_m}{R_m}$

Magnetisk flukstetthet: $B = \frac{\phi}{A}$

$N_A = 6,022 \cdot 10^{23}$: Avogadros tall

Periodic Table of the elements,

¹ H 1.00794	² He 4.002602	³ Li 6.941	⁴ Be 9.012182	⁵ B 10.811	⁶ C 12.0107	⁷ N 14.00674	⁸ O 15.9994	⁹ F 18.9984032	¹⁰ Ne 20.1797
¹¹ Na 22.989770	¹² Mg 24.3050	¹³ Al 26.981538	¹⁴ Si 28.0855	¹⁵ P 30.973761	¹⁶ S 32.066	¹⁷ Cl 35.4527	¹⁸ Ar 39.948	¹⁹ K 39.0983	²⁰ Ca 40.078
³⁷ Rb 85.4678	³⁸ Sr 87.62	³⁹ Y 88.90585	⁴⁰ Zr 91.224	⁴¹ Nb 92.90638	⁴² Mo 95.94	⁴³ Tc (98)	⁴⁴ Ru 101.07	⁴⁵ Rh 102.90550	⁴⁶ Pd 106.42
⁵⁵ Cs 132.90545	⁵⁶ Ba 137.327	⁵⁷ La 138.9055	⁷² Hf 178.49	⁷³ Ta 180.9479	⁷⁴ W 183.84	⁷⁵ Re 186.207	⁷⁶ Os 190.23	⁷⁷ Ir 192.217	⁷⁸ Pt 195.078
⁸⁷ Fr (223)	⁸⁸ Ra (226)	⁸⁹ Ac (227)	¹⁰⁴ Rf (261)	¹⁰⁵ Db (262)	¹⁰⁶ Sg (263)	¹⁰⁷ Bh (262)	¹⁰⁸ Hs (265)	¹⁰⁹ Mt (266)	¹¹⁰ Ds (269)
			²¹ Sc 44.955910	²² Ti 47.867	²³ V 50.9415	²⁴ Cr 51.9961	²⁵ Mn 54.938049	²⁶ Fe 55.845	²⁷ Co 58.933200
			²⁹ Cu 63.546	²⁸ Ni 58.6934	²⁹ Cu 63.546	³⁰ Zn 65.39	³¹ Ga 69.723	³² Ge 72.61	³³ As 74.92160
			⁴⁷ Ag 107.8682	⁴⁶ Pd 106.42	⁴⁷ Ag 107.8682	⁴⁸ Cd 112.411	⁴⁹ In 114.818	⁵⁰ Sn 118.710	⁵¹ Sb 121.760
			⁷⁹ Au 196.96655	⁷⁸ Pt 195.078	⁷⁹ Au 196.96655	⁸⁰ Hg 200.59	⁸¹ Tl 204.3833	⁸² Pb 207.2	⁸³ Bi 208.98038
			¹¹¹ Rg (272)	¹¹⁰ Ds (269)	¹¹¹ Rg (272)	¹¹² Cn (277)	¹¹³ Nh (285)	¹¹⁴ Flerovium (289) (287)	¹¹⁵ Moscovium (288) (285)
									¹¹⁶ Livermorium 116 (289)
									¹¹⁸ Oganesson (293)
⁵⁸ Ce 140.116	⁵⁹ Pr 140.90765	⁶⁰ Nd 144.24	⁶¹ Pm (145)	⁶² Sm 150.36	⁶³ Eu 151.964	⁶⁴ Gd 157.25	⁶⁵ Tb 158.92534	⁶⁶ Dy 162.50	⁶⁷ Ho 164.93032
⁹⁰ Th 232.0381	⁹¹ Pa 231.03588	⁹² U 238.0289	⁹³ Np (237)	⁹⁴ Pu (244)	⁹⁵ Am (243)	⁹⁶ Cm (247)	⁹⁷ Bk (247)	⁹⁸ Cf (251)	⁹⁹ Es (252)
									¹⁰⁰ Fm (257)
									¹⁰¹ Md (258)
									¹⁰² No (259)
									¹⁰³ Lr (262)
	⁵⁸ Ce 140.116	⁵⁹ Pr 140.90765	⁶⁰ Nd 144.24	⁶¹ Pm (145)	⁶² Sm 150.36	⁶³ Eu 151.964	⁶⁴ Gd 157.25	⁶⁵ Tb 158.92534	⁶⁶ Dy 162.50
	⁷¹ Lu 174.967	⁷⁰ Yb 173.04	⁶⁹ Tm 168.93421	⁶⁸ Er 167.26	⁶⁷ Ho 164.93032	⁶⁶ Dy 162.50	⁶⁵ Tb 158.92534	⁶⁴ Gd 157.25	⁶³ Eu 151.964
	¹⁰³ Lr (262)	¹⁰² No (259)	¹⁰¹ Md (258)	¹⁰⁰ Fm (257)	⁹⁹ Es (252)	⁹⁸ Cf (251)	⁹⁷ Bk (247)	⁹⁶ Cm (247)	⁹⁵ Am (243)
									⁹⁴ Pu (244)
									⁹³ Np (237)
									⁹² U 238.0289
									⁹¹ Pa 231.03588
									⁹⁰ Th 232.0381

Sensor resistance values for Pt1000 element

(TG-D1/Pt1000, TG-DH/..., TG-A1/..., TG-AH/..., TG-K3/..., TG-KH/..., TG-R5/..., TG-UH/...)

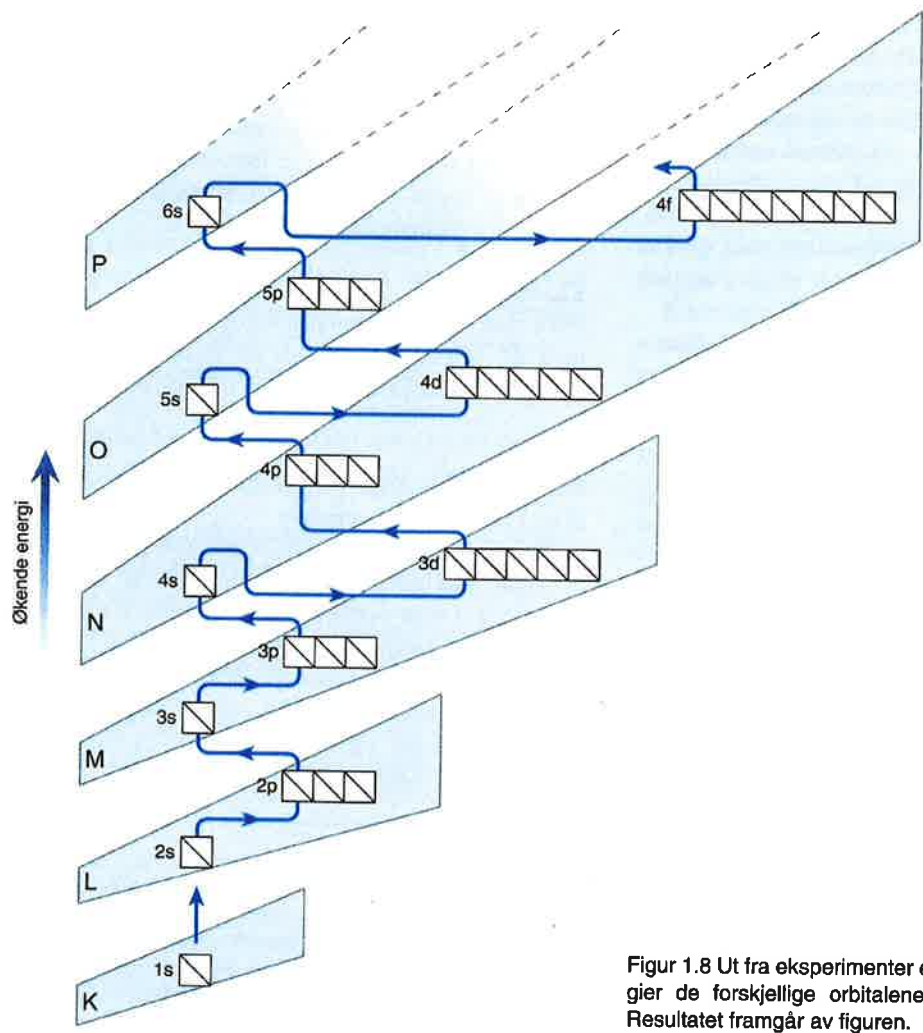
Resistance related to temperature for platinum element PT1000. Resistance in Ohms.
According to IEC751 (1985), DIN 43760 (1980), BS 1904 (1984).

°C	0.0	-1.0	-2.0	-3.0	-4.0	-5.0	-6.0	-7.0	-8.0	-9.0
-50.0	803.1									
-40.0	842.9	838.8	834.8	830.8	826.9	822.9	818.9	815.0	811.0	807.0
-30.0	882.2	878.3	874.3	870.4	866.4	862.5	858.5	854.6	850.6	846.7
-20.0	921.6	917.7	913.7	909.8	905.9	901.9	898.0	894.0	890.1	886.2
-10.0	960.9	956.9	953.0	949.1	945.2	941.2	937.3	933.4	929.5	925.5
0.0	1000.0	996.1	992.2	988.3	984.4	980.4	976.5	972.6	968.7	964.8

°C	0,0	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	6,0	7,0	8,0	9,0
0.0	1000.0	1003.9	1007.8	1011.7	1015.6	1019.5	1023.4	1027.3	1031.2	1035.1
10.0	1039.0	1042.9	1046.8	1050.7	1054.6	1058.5	1062.4	1066.3	1070.2	1074.0
20.0	1077.9	1081.8	1085.7	1089.6	1093.5	1097.3	1101.2	1105.1	1109.0	1112.8
30.0	1116.7	1120.6	1124.5	1128.3	1132.2	1136.1	1139.9	1143.8	1147.7	1151.5
40.0	1155.4	1159.3	1163.1	1167.0	1170.8	1174.7	1178.5	1182.4	1186.2	1190.1
50.0	1194.0	1197.8	1201.6	1205.5	1209.3	1213.2	1217.0	1220.9	1224.7	1228.6
60.0	1232.4	1236.2	1240.1	1243.9	1247.7	1251.6	1255.4	1259.2	1263.1	1266.9
70.0	1270.7	1274.5	1278.4	1282.2	1286.0	1289.8	1293.7	1297.5	1301.3	1305.1
80.0	1308.9	1312.7	1316.6	1320.4	1324.2	1328.0	1331.8	1335.6	1339.4	1343.2
90.0	1347.0	1350.8	1354.6	1358.4	1362.2	1366.0	1369.8	1373.6	1377.4	1381.2
100.0	1385.0	1388.8	1392.6	1396.4	1400.2	1403.9	1407.7	1411.5	1415.3	1419.1
110.0	1422.9	1426.6	1430.4	1434.2	1438.0	1441.7	1445.5	1449.3	1453.1	1456.8

wit

h atomic number, element symbol and average atomic mass

Figur 1.8 Ut fra eksperimenter er det blitt bestemt hvilke energier de forskjellige orbitalene har i forhold til hverandre. Resultatet framgår av figuren.